

آریائی

www.ariaye.com

[what ariaye site is about](#)

[NEWS](#)

[REVIEWS](#)

[EVENTS](#)

[FEATURES](#)

دکتر یار محمد کارشناس محیط زیست

عمده ترین تخریب در کوه های افغانستان

افغانستان کشور کوهستانی بوده که تقریباً 3 بر 4 حصه قسمت های مرکزی و شرقی مملکت را در بر گرفت است. عمده ترین تخریب در کوه های افغانستان که باعث حوادث طبیعی شده است. چرای چاروا ، تبدیل دامنه های گلی شیب دار به زمین زراعتی ، احداث سرک های غیر اصولی در دامنه ها و گردشگری، قطع جنگل از بن کند بتهها است:

کوهستان های افغانستان از چندین جهت لطمه وارد می کند؛ اول - چرای مفرط ، یعنی تعداد چاروا که در نقاط شیب دار کوهستان بشکل عنعنوی امروز که چارواداران به آن می پردازند، با شرایط محیطی موجود منطبق و سازگار نیست. دوم - چرای خراج از فصل است که در نزد کارشناسان محیط زیست به دوبرخش تقسیم می شود، بنام چرای زودرس و دیررس یاد میشود. اما با تائسف که در افغانستان از طرف ارگانهای مربوط قواعد ورود چرا برای چوپانان محلی و هم در فصل آمدن کوچی های چاوادار به چراگاه های کوهستان هیچ نوع آگاه دمی داده نمی شود. چوپانان باید همیشه مراقب چاروای

خودباشند و نگذارند حیوانات شان در محلات سرایشی که خاک در معرض ریزش است رفت آمد کند. ورود حیوانات به محلات شیبی دار خراشیده از پوشش گیاهی ممنوع است. چوپان برای جلوگیری از چرای مفرط و حذف کامل پوشش گیاهی و خاک باید تعداد حیوان متناسب با ظرفیت چرای چرگاه باشد که این تعداد نسبت به هر محل چرگاه فرق می کند.

منظور از چرای زودرس آن است که وقتی هنوز در ابتدای فصل بهار و اخیر زمستان، علوف قابل استفاده برای چاروا وجود ندارد و تقریباً هیچ یک از گیاهان علفی گل نداده اند، چارواها را چوپانان وارد چرگاه می کنند. به سبب که خاک کوهستان هنوز هم زمین چرگاه خیس است و ورود چارواها سبب کوبیده شدن علف و جوانه علفزار و از بین رفتن آن می شود. و امکان رشد و نمو گیاه را برای سال آینده را صدمه می زند و موجب اصلی تخریب منابع طبیعی می شود. در چرای دیررس گیاه در مرحله خزان شدن قرار دارد باید گیاه فرصت داشته باشد تا مکانیسم زرد شدن برگ های آن کامل شود، به معنی که برگ مواد غذایی خود را به شاخه برگ انتقال داده سپس با چوب پنبه ای شدن دمیرگ از شاخ جدا شود، گیاه لخت و برهنه ریشه آن به اثر تابش آفتاب خشک می شود و در نتیجه باعث خراشیده محل از علف و پوشش گیاهی می شود. نحوه چرای عنعنوی در افغانستان: چوپانان تعداد زیاد چاروارا بدون در نظر داشت فصل و مدت چرا چاروارا را به طور مستقیم به چرا به علفزار نورد هدایت می دهد. این کار زیان چوپان از سبب چرا زودرس باعث از بین رفتن جوانه علف نورد به نته تا حد زیادی کاهش پیدا می کند. اگر هم گیاه یافت شود که بتوان چاروارا را در سرتاسر در چرگاه چراند، باید در این امر احتیاط کرد تا پوشش نباتی و خاک چنگزار از بین نرود. انتخاب نوع چاروا در هر علفزار یا چنگزار باید توجه به وضع علف موجود و نحوه تغذیه و عادت حیوان نسبت به نوع آن باید چوپان تصمیم گرفت، عقیده کارشناسان محیط زیست بر آن است که چرا مفرط گله بزها در جنگل و بته زار و پس از مدت به کلی از طرف چوپان ها ممنوع شود تا از گزند گله بز قسمت نوجست های درختان جلوگیری به عمل آید. چنانچه اگر چوپان در این کار پارا از حد اعتدال فراتر بگذارد، ممکن است در وضعیت جنگل بته زار مشکلات زیادی مانند از بین رفتن نهالی های جدید بته ها به وجود آید.

چرای مفرط در ولایت غور است

و این نوع چرا عنعنوی مفرط و غیر علمی در واحدهای چرگاه های افغانستان از طرف چارواداران از عدم بی مسولیت ارگانهای مسول دولت در طبیعت سرسبز زیبای کشور ما معمول بوده که باعث لکد مالی و خاک آلود بعضی چرگاه ها کشور شده است و این چرا مفرط از جمله عوامل تهدید کنند اکوسیستم کوهستانی است و پیامد آن آمدن برف کوچی، فرسایش خاک و سیلاب های ویرانگر که ما امسال شاهد آن در شمال کشور ما بوده ایم.

تبدیل کردن اراضی مراتع با کشت للمی به صلاح نیست که متأسفانه هنوز در برخی از نقاط شمال شرق کشور حتی شیب های 45 درجه شخم زدن آن با روش های سنتی و در جهت شیب مشاهده شده است و با هر بارش اندک ، خاک به راحتی در معرض فرسایش قرار گرفته است. شیب های بیشتر از 20 درجه برای کشت للمی غلات نامناسب تشخیص داده شده است و خطر تخریب اراض را به دنبال دارند. از نظر آسیب رسانی محیط زیست تشخیص داده شده است. شیب دامنه های شمال و شمال غرب به دلیل این که خاک آن بیشتر در معرض تابش آفتاب هستند ، انرژی بیشتری دریافت کرده و رطوبت آنها کم می شود و مقدار ماده آلی خاک نیز کم می باشد و کشت و کار باعث کاهش شدید تر کربن آلی خاک در شیب های شمال و شمال غرب نسبت به شیب های شمال شرق می شود. به همین دلیل شیب های شمال غرب مناسب کشت للمی نیستند. گیاه ی ر شقه (یونجه) برای کشت للمی به دلیل این که گیاه چند ساله است و یک بار دز مان کشت نیاز به شخم دارد، در صورت رعایت اصول حفاظتی خاک از اثر بارنهای تند موسمی شیب های شمال و شمال غرب که بیشتر از 20 درجه به عقیده تجربه کارشناسان محیط زیست می تواند کشت ر شقه مناسب باشد.

از نظر زمین شناسی اراضی شیب دامنه ها استفاده برای کشت للمی درجه بندی شیب پستی ، پای شیب و پنجه شیب به دلیل شیب کم نسبتاً مسطح بدون جهت نام گذاری شدند.

احداث سرک های غیر اصولی در دامنه ها ایجاد سرک های موثر رو در محیط کوهستانی بافت محیط را خراب می کند و بخصوص در ایام موسم بارندگی با عث لغزش توده های خاک و زخمی بر سیمای زیبای کوهستان وهم آسیب به جزء های اکوسیستم کوهستانی ورارد می کند. جزء های اکوسیستم کوهستان نعمت خداداد است. اکثر دامنه کوه ها زیستگاه انواع گیاهان و حیات وحشی است و ودره ها آن محل جریان چشمه ساران و هم مسیر جریان دریا های است و احداث سرک موثر رو با عث دوباره کردن محل زیست جنواران می شود و و احداث سرک غیر اصولی می تواند تهدیدی جدی برای آنها تلقی شود. کارشناسان محیط زیست می گویند احداث سرک ها غیر اصولی و غیر نیاز و خود سر موجب عدم رشد و نمو بسیار از گونه گیاهان در منطقه می شود و در آینده به مرور زمان رفته و کم کم گونه گیاهان با کاهش روبه روی و جانوران از نبود پوشش گاهی منقرض می شوند و هم زیبایی طبیعت رنگ بویی تازه گی خود را از از نبود گیاهان دست می دهد و هدیه طبیعت برای آرامش حیات وحشی نسیم دل انگیز چون باد صبا که در طبیعت جریان دارد از سبب ساخت سرک بر هم می زند.

گردشگری عدم رعایت استاندارد های زیست محیطی در ایام فعالیت های گردشگری یکی دیگر عوامل آسیب رسانی به محیط زیست کوهستان است. این آداب و رسوم گردشگری شلوغی، هیاهو باعث برهم زدن نا آرامش زیست محیطی می شود و هم سبب آسیب رسانی به جزء های اکوسیستم می شود. هجوم بیش از حد و ازدحام آدم ها، وسایطشان به طبیعت جهیل های کوهستانی بند امیر آسیب های فراوانی را به محیط زیست آن رسانیده از آن جمله باعث لگد مالی فضای سبز جهیل ها شده است و سبب رانش سنگ آهک و ریزش روسوبات آهک به داخل جهیل ها و هم رعایت نکردن نظافت و ریختن و بجا گذاشتن زباله های تجزیه نشدنی در محل یاریختن آنها به داخل جهیل ها و هم ایجاد سر و صدای به وسیله موتور سیکل ها، موتر ها و محیط آرامی کوهستان بند امیر را برهم می زده و سبب نا آرامی پرنده گان و مزاحمت در حیات وحشی منطقه شده است.

استقرار پروژه های عمرانی در حاشیه جهیل های کوهستانی بدون مطالعه و ارزیابی متخصص محیط زیست معمولاً آسیب خسارات زیاد را به پیکر طبیعت جهیل ها وارد می کند و از آن جمله ایجاد قشلاق یا قریه، احداث جاده ها و

پارکینگ وسایط درحاشیه جهیل ها بند امیر از جمله شاخص تهدیدات زیست محیطی است . اگر جلو خود سری اعمار این پروژه ها به زودی از طرف دولت گرفته نه شود خسارات زیادی را به پیکر طبیعت این جهیل وارد خواهد کرد .

افغانستان کشور کوهستانی بوده که تقریباً 3 بر 4 حصه قسمت های مرکزی و شرقی مملک را در بر گرفت است. قلعه نو شاخ با داشتن ارتفاع 7 892 متر و یخچالی از بلند ترین قله های آن می باشد سلسله جبال هندوکش از سمت شرق بطرف جنوب غرب کشور امتداد داشته و بلاخره به کوه بابا ، فیروز کوه و تیربند ترکستان و بعضی سلسله کوه های کوچک منتهی می گردد و در قسمت غرب پست تر شده داری میل منظم می باشد.

قله نوشاخ

منابع آب اکثر دریا های افغانستان در قله یخچالهای که مغزن برف دائمی ، جهیل های یخبندان و کوه های مملول از جنگل گیاهان قرار دارد. دبت (مقدار) آب دریا در جریان سال بسیار اختلاف می پذیرد در هنگام تابستان آب دریا ها از اثر ذوب شدن یخچال های طبیعی و برف باری های زمستانی سلسله جبال ها و در موسم بارانی فصل بهار تایک مدت کوتا از اثر باریدن باران بوجود می آید ، لاکن در سائیر موسم سال آب دریا های مذکور به جریانات کوچک تبدیل شده حتی بعضاً بکلی خشک می گردند.

کول شیواہ گنج محیط زیستی ما

یخچال طبیعی کوتل خاواک سد ذخیر آبی ما

نظریه اهمیت هیدرولوژیکی یخچال های طبیعی کوه سلسله کوه هندوکش پر فیض در تنظیم جریان پایه رودخانه های پنج، کوکچه، قندز، بلخاب، قیصار، مرغاب، هریرود، هلمند، کابل نقش حیاتی دارد.

بخش های مرکزی کوه های هندوکش و کوه بابا ولایت های پروان

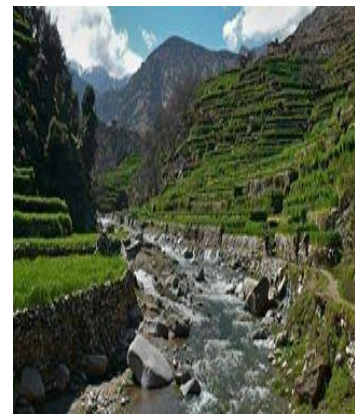
میدان بامیان، داکندی غور سرپل، بغلان را احتوانموده است منبع بزرگ آبی کشور به حساب می آید. 80 درصد نیاز آبی زراعت کاران و باغداران کشور ما را منابع آب کوه های پر فیض هندوکش مرکزی تشکیل می دهد. از اینکه کوه سفید کوه همیشه مملو از برف می باشد، بدین سبب نام این کوه را سفید کوه گذاشته اند. رود کنر از آن منشع می گیرد. رود های خروشان مهم با اهمیت تغیر وضعیت اقتصادی دیگر ما پنجشیر، علیشنگ، علینگار از یخچال های کوتل انجمن، خاواک، منگشیر، چکاور از هندوکش جنوب شرقی منشع می گیرد. مهمترین دریا های افغانستان که از کنار دشت های پهن آور هدر می گذرد عبارتند از دریا کوچه، دریا آمو دریا اندراب، دریای قندوز، دریا هرود، دریا مرغاب، دریا هلمند، دریا کابل می باشد.

دریا ی کنر

دریا ی پنجشیر

دریا ی علیشنگ

کوه های سربه فلک کشیده پوشیده از برف هندوکش شرقی و بادره های عمیق زیبا و سرسبز پوشیده از جنگل، رگبار باران های تند بهاری و تابستان های خشک روز گرم و شب سلفین و سرزمین های سرسبز حاصلخیز مناسب باغداری و هم این یژگی ها در یک سمت جمع شده و نام آن ساحه هندوکش شرقی گذاشت شده است.

دریای خان آباد قندوز

در اند رآب

دریا کوچه

جغرافیای ولایات بدخشان، تخار، بغلان کوه های سرفلک و بادامنه های کلی دره های ژررف و باران های بهاری و تابستان خشک زمستان سرد کوتل های پوشید برف در طول سال انجمن، خاواک با چرگاه های پر از علف خوش خوار و داری چنین حوزه آبریز خوب در رشد و انکشاف و رونق زراعت باغ داری زون شمالی شرق نقش مهم دارد که این حوزه آبریز در قندوز موقعیت دارند.

طبیعی مانند دریا های سطحی مخزن زیرزمینی آب برای تغذیه خود به اقیانوس ها وابسط هستند. بدین ترتیب که بخشی از آب تبخیر شده اقیانوس ها به صورت برف بروی خشکی می بارد. زمانیکه افزایش درجه حرارت در فصول گرم اندکی یخچال قله ها را آب کرد منشاء چشمه ها چهیل ها و دریا ها می شود. در واقع عملکرد یک یخچال طبیعی از نظر منابع آب می تواند به سدی تشبیه کرد که آب مازاد را در فصول سرما پرابی در خود ذخیره کرده تا در فصول گرم و اوقات کم آبی مورد استفاد مناسب قرار گیرد.

یخچال های طبیعی سدی ذخیره وی کوه های بدخشان که منشع در یا کوچه

دریا های مهم افغانستان عمدتاً از نوب یخچالها و جهیل های یخبندان و از حاصل نفوذ آب باران خاک جنگلزار و بته زار ها سرچشمه می گیرد. دریا ها تا حد زیادی به جهیل ها وابسط است اند و دارای ارتباط نزدیک می باشند. رشد بته زار های سبز در نزدیک یخچالهای طبیعی باعث سرد شدن منطقه و ماندگاری این یخچالها می شود. جنگل و بته زار ها نیز به روان آب حاصل از بارندگی فرصت نفوذ در خاک را داده و موجب تقویت سفره های آب زیر زمینی و شریان آب ها و افزایش آبدهی قنوات و چشمه ها و در نتیجه جریان آنها و رونق زراعت و باغداری و هم باعث کاهش اثرات خشکسالی در منطقه می شود و از جاری شدن سیلاب نیز در کوه تپه جلوگیری می کند.

خاصیت نفوذ پذیری خاک در جنگل پهن برگه 40 برابر بیشتر از خاک زمین غیر جنگلی است. به اثر باران در جنگل پهن برگ در عرض یک ساعت 4.8 لیتر، در اراضی زراعتی 1.29 لیتر و در محیط غیر جنگل 0.22 لیتر آب وارد خاک می شود.

پوشش گیاهی مراتع و جنگل بته زار ها اجازه حرکت به ذرات خاک موجود در سطح زمین را در ایام بارش های تند نمی دهد. در محلی که پوشش گیاهی وجود داشته باشد دست نخورده باشد و به عباردیگر به آن از طرف انسان تعرض نشده باشد. آب حاصل از بارندگی به راحتی توسط پوشش گیاهی جذب شده و به خاک نفوذ می کند و خطرات برف کوچ ، سیل ، رانش بروز نمی کند.

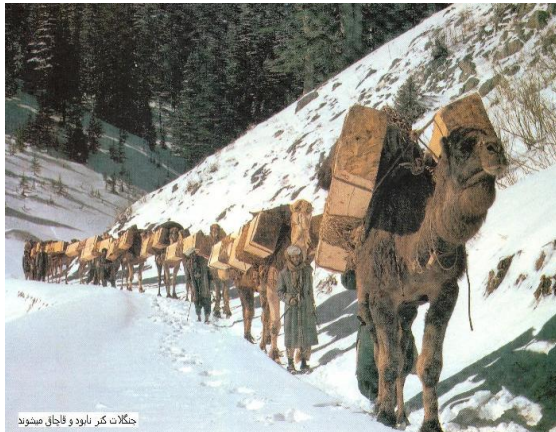
نقش جنگل در تغییر آب هوا محل و منطقه تاثیر خوب دارد از شدت سرمای زمستان می کاهد و گرمای تابستان را تقلیل می دهد. هوای محل و منطقه خود را صاف و خوش گورا می سازد. جنگل محل و منطقه خود را سرسبز می سازد. هوای محیط منطقه خود را تصفیه می کند و از تخریب خاک منطقه خود توسط باد های تند و از روان آب باران های رگ بار جلوگیری می نماید.

این محل زیبا یکی از ولسوالی بدخشان

جنگل داری اهمیت سرشار محیط زیستی و اقتصادی نیز می باشد که بر علاوه میوه های خورارکی آن از چوب آن نیز برای تعمیرات و سوخت گرم کردن خانه های بی ضرر به محیط زیست است استفاده می نمایند. وضعیت جنگلات اکثر نواحی افغانستان از عدم بی نظارتی مسوولین ولایت در خطری قطع بی رحمانه قرار دارد و اگر کدام اقدامی جدی در این مورد از طرف دولت و سازمان های حفاظت محیط زیست صورت نگیرد امکان دار در آینده نزدیک ساحات باقی مانده جنگل از بین برود. سفره های اب های زیرزمینی تغذیه شده و چشمه ها و کاریزها در قریه جات پر

آب می‌گردد. بانفوذ آب در خاک دیگر سیلاب‌ها به وجود نمی‌آید و از بسیاری از خسارات مالی و جانی جلوگیری به عمل می‌آید. برای تحقق این هدف لازم است تا ما انسانها با منابع طبیعی و محیط زیست خود با احتیاط تمام برخورد نموده زمینه استفاده مطمئن و دومیار و حفظ و نگهداری آنها را فراهم نمایم و به کمبود منابع روبرو نشویم و این امنیت بزرگ به طور درست به نسلهای بعدی انتقال نماید. گیاهان جز اساس منابع طبیعی تجدید شونده محیط زیست بوده که نقش مهمی در حفظ خاک و تنظیم چرخه آب در طبیعت و فراهم نمودن شرایط زیست و بقای حیات وحش، تامین بخش قابل توجهی از علوفه مورد نیاز دام‌های اهلی و حفظ تعادل محیط زندگی و تامین معیشت و ادامه امکان زیست انسان می‌باشد.

حکلات کبر نابود و فاجای سنود

CREATIVE COMMONS

مراقبت از

سرسبزی و خرمی خاک افغانستان تالاش برای جلوگیری از گسترش بیابان‌های شمال و جنوب کشور یکی از ماجرای بی است که باید مسولین اداره ملی محیط زیست و ریاست جنگلات نواحی در همه جاجدی گرفت. اداره ملی محیط زیست و مردم باید آگاهی برای حفظه منابع گیاهی اهمیت جدی داد و این گنج واقی را نابود نکرد و وجود فضای سبز در داخل محیط زیست به لطافت هوای محیط زیست کمک می‌کند.

رفتن نفوذ آب در خاک می‌شود. بنابراین این در هنگام بارندگی مناطقی که دارای پوشش گیاهی مناسب می‌باشند حجم کمتری از آب به صورت رواناب بروی سطح زمین جاری می‌شود. و همچنین پوشش گیاهی با گرفتن اولیه قطرات باران از ضرب مستقیم قطرات و در نتیجه متلاشی شدن ذرات خاک جلوگیری می‌کند. و ریشه گیاهان از حرکت و جابجایی ذرات خاک توسط آب و باد جلوگیری می‌کند. پس پوشش گیاهی نقش بسیار بزرگی در جلوگیری از فرسایش خاک ایفا می‌کند و فرسایش خاک یک از عوامل مهم تخریب محیط زیست محسوب می‌شود. و با فرسایش خاک باران شدید موجب رواناب و سیل می‌شود و سیلاب سد ها نهره ها جوی های عنعنوی و کاریز ها را پر می‌کند. به اثر قطع جنگلات در افغانستان وضعیت

محیط زیست خراب شده می‌رود سبب آلوده‌گی زیاد تر هوا و محیط زیست می‌شود. امروز نقش و اهمیت جنگل و حفاظت از منابع طبیعی به هر کس آشکار است با استفاده درست و موثر از آن می‌توان زمینه‌های رشد اقتصادی را بخصوص در منابع چوب و کاغذ فراهم کرد و حفاظت و نگهداری از جنگل وظیفه همه ما شهروندان افغانستان است. اگر ما از همین حالا در صورت امکان برای گرم کردن خانه‌ها و تولید برق از انرژی آبی، باد و گاز طبیعی به جای مواد سوخت استفاده کنیم از یک طرف از آلوده‌گی هوا و از طرف دیگر از تمام شدن پوش گیاهی که منابع مواد سوخت است در آینده نزدیک جلوگیری خواهیم کرده، زیر منابع سبز طبیعی کشور ما که جنگل است محدود است و اگر در مواد سوخت از منابع طبیعی ارزش محیطی در مصرف گرم کنی زیاده روی کنیم به زودی تمام خواهد شد و پیامد آن خشک سالی و فرسایش خاک و گرد و خاک آلوده‌گی هوا خواهد بود.

شدت این فرسایش در کوه‌ها باعث داشتن شیب بسیار بیشتر است. شیب زید باعث تسریع جریان آب شده به همان نسبت میزان هدر رفتن آب افزایش پیدا می‌کند. به همین علت پوشش گیاهی در مناطق کوهستانی از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد. علاوه بر آن پوشش گیاهی باعث حفظ و نگهداری رطوبت خاک می‌شود. رطوبت خاک است که مسئله موجبات امکان حیات بوته‌ها و زندگی هزاران نوع حشره و میلیون‌ها میکرو ارگانیسم را فراهم می‌آورد. که این حشرات علاوه بر اینک امکان حیات پیدا می‌کنند.

با سختن لانه در زیر بوته‌ها خاک زیر بوته‌ها را بصورت اسفنج در آورده و قابل نگهداری آب می‌کنند و این کار سبب می‌شود موقع بارنده گی مقدار آب از باران در آن حفره‌ها ذخیره شده و از راه افتادن سیلاب که باعث فرسایش و نابودی مزارع و محل زندگی انسانها می‌گردد مانع شود. و همچنین آب داخل حفره‌ها تا مدت‌ها مورد نیاز هم بوته‌ها و هم موجودات خرد را فراهم می‌آورد.

مدارک این مقاله علمی

شبکه اطلاع رسانی افغانستان

اتلس جمهوری دموکراتیک افغانستان

حفاظت کول‌ها ترجمه از مواد سویدی